

YÜZYILLIK GÖÇ
1922'den 2022'ye
Türk Yahudileri ve Göçleri

Emre KURT

Ankara 2025

Bu kitabın yayın hakkı SİYASAL KİTABEVİ'ne aittir. Yayınevinin ve yayıncısının yazılı izni alınmaksızın kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopyalanamaz, çoğaltılamaz ve yayınlanamaz.

YÜZYILLIK GÖÇ

1922'den 2022'ye Türk Yahudileri ve Göçleri

Yazar: Emre KURT

Editör: Gülşen DEMİRCİ

Kapak ve Grafik Tasarım: Şeyma ÇETİN

©Siyasal Kitabevi Tüm Hakları Saklıdır.

2025 Nisan, Ankara

ISBN No: 978-625-6586-38-3

Siyasal Kitabevi-Ünal Sevindik

Yayıncı Sertifika No: 14016

Şehit Adem Yavuz Sok. Hitit Apt. 14/1

Kızılay-Ankara

Tel: 0(312) 419 97 81 pbx

Faks: 0(312) 419 16 11

e-posta: info@siyasalkitap.com

<http://www.siyasalkitap.com>

Baskı: Vadi Grafik Ltd. Şti.

İvedik Organize Sanayi 1420. Cd. No: 58

Ostim Yenimahalle/Ankara

Sertifika No: 47479

Dağıtım: Siyasal Kitabevi

Şehit Adem Yavuz Sok. Hitit Apt. 14/1

Kızılay/Ankara

Tel: 0(312) 419 97 81 pbx

Faks: 0(312) 419 16 11

e-posta: info@siyasalkitap.com

<http://www.siyasalkitap.com>

Instagram: [kitabevisiyasal](#)

X: [kitabevisiyasal](#)

YÜZYILLIK GÖÇ
1922'den 2022'ye
Türk Yahudileri ve Göçleri

Emre KURT

İÇİNDEKİLER

YÜZYILLIK GÖÇ

1922'DEN 2022'YE TÜRK YAHUDİLERİ VE GÖÇLERİ

Türk Yahudileri ve Göçleri Üzerine Çalışmalar	11
Çalışmanın Kapsamı.....	16
Çalışmanın Yöntemi	21
Çalışmanın Bölünmesi	26

BİRİNCİ BÖLÜM

GÖÇ KAVRAMI

1.1. GÖÇÜN TANIMLANMASI.....	29
1.1.1. Tarihsel Süreç ve Göç Literatürünün Gelişimi	31
1.1.2. Göç Teorileri.....	36
1.1.3. Göç Hareketlerinin Sınıflandırılması.....	43
1.1.3.1. Süresine Göre Göçler	43
1.1.3.2. Mesafesine Göre Göçler.....	43
1.1.3.3. Amacına Göre Göçler	44
1.1.3.4. Gerçekleşme Şekline Göre Göçler	46
1.1.3.5. İsteğe Göre Göçler	47
1.2. Genel Değerlendirme	50
1.2.1. Göç Literatürünün Çalışmada Kullanımı.....	56
1.2.1.1. Zorunlulaşan Gönüllü Göç Kavramı	57

İKİNCİ BÖLÜM

TARİHSEL SÜREÇTE YAHUDİ GÖÇLERİ

2.1. Diaspora Kavramı.....	62
2.1.1. Yahudi Diasporaları	65
2.1.1.1. Aşkenaz Diasporası.....	66
2.1.1.2. Seferad Diasporası.....	68
2.2. Antisemitizm, Yahudi Diasporası Ve Hristiyan-Yahudi Rekabeti	71
2.2.1. Tarihsel Süreç İçerisinde Antisemitizmin Gelişimi ve Dönüşümü.....	72
2.3. Yahudi Göçleri ve İsrail'in Kuruluşu	76

2.3.1. Yahudi Milliyetçiliği ve Siyonizm	78
2.4. Osmanlı İmparatorluğu ve Yahudi Göçleri	81
2.4.1. Osmanlı İmparatorluğu'nda Yahudi Karşıtlığı	85
2.4.2. Osmanlı İmparatorluğu'nda Siyonizm	88
2.4.3. Osmanlı İmparatorluğu'nda Yahudi Göçleri	91

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRK YAHUDİLERİNİN ZORUNLU GÖÇÜ: TEK PARTİ DÖNEMİNDE YAHUDİ GÖÇLERİ

3.1. Tek Parti Döneminde Türkleştirme Politikaları	100
3.1.1. Demografi Politikaları	102
3.1.2. Kimlik Politikaları	103
3.1.3. Eğitim Politikaları	104
3.1.4. Ekonomi Politikaları	105
3.1.5. Yabancı Devletlerde Kimlik Politikaları	106
3.2. Tek Parti Döneminde Yahudi Azınlığı	108
3.2.1. Türkleştirme Politikaları ve Türk Yahudilerine Etkileri	110
3.2.2. Türkçe Meselesi ve Vatandaş Türkçe Konuş Kampanyası	113
3.2.3. Türkleştirme Politikalarına Karşı Cemaatin Tutumu	115
3.2.4. Trakya Olayları	116
3.2.4.1. Trakya Olayları Nedeniyle Yaşanan Göçler	122
3.2.5. Yirmi Kur'a İhtiyatlar Birliği Olayı	124
3.2.6. Varlık Vergisi	125
3.3. İkinci Dünya Savaşı'nda Türkiye'nin Yurtdışındaki Yahudilere Yönelik Politikaları	128
3.3.1. Türkiye'nin Göçlere Yönelik Aldığı Önlemler	128
3.3.2. Yurtdışında Yaşayan Türk Yahudilerine Yönelik Politikalar	130
3.3.2.1. Türk Dışişleri Bakanlığı Diplomatik Arşiv Belgelerinde Türkiye'nin Vatandaşlarını Korumaya Yönelik Politikaları	132
3.4. İkinci Dünya Savaşı'ndan İsrail'in Kuruluşuna Türk Yahudileri	134
3.5. Tek Parti Döneminde Yahudi Vatandaşların İç ve Dış Göçleri	135

3.5.1. İç Göçler.....	136
3.5.2. Dış Göçler	140
3.5.2.1. Türk Yahudilerinin Göç Ettiği Ülkeler	142
3.5.2.2. 1930-1950 Döneminde Dış Göçler	145
3.6. Tek Parti Dönemi Yahudi Göçlerinin Değerlendirilmesi: Zorunlulaşan Gönüllü Göçler	153
3.6.1. Göçlerin İtici ve Çekici Nedenleri	157

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

1950-2002 DÖNEMİNDE TÜRK YAHUDİLERİ VE GÖÇLERİ

4.1. Azınlıklara Yönelik Algıların Değişmesi ve Yahudi Cemaati	164
4.2. 1950-1980 Döneminde Devlet-Yahudi Cemaati İlişkileri.....	166
4.2.1. Varlık Vergisi'nin İadesi Tartışması	167
4.2.2. 27 Mayıs Darbesi ve Yahudi Cemaati	168
4.2.3. Yahudi Cemaati ve Lobicilik.....	170
4.2.4. MTTB ve “Vatandaş Türkçe Konuş” Kampanyası.....	171
4.3. Zorunlulaşan Gönüllü Göçlerden Güvenlik Kaygılı Göçlere Geçiş	174
4.3.1. 6-7 Eylül Olayları	174
4.3.2. Ekonomik Problemler	178
4.3.3. Yükselen Antisemitizm ve Etkileri	178
4.3.3.1. Antisemitizmin Göçler Üzerindeki Etkileri.....	184
4.4. 1950-1980 Dönemi İç ve Dış Göçleri.....	186
4.4.1. Uluslararası Göçler	188
4.5.1983-2002 DÖNEMİNDE TÜRK YAHUDİLERİ VE GÖÇLERİ	205
4.5.1.1983’ten 2002’ye Devlet Cemaat İlişkileri	205
4.5.2. 1983-2002 Döneminde Yahudi Toplumu	209
4.6. 1983-2002 Döneminde Yahudi Vatandaşların Göçleri	217
4.6.1. Göçleri Etkileyen İtici ve Çekici Nedenler.....	222

BEŞİNCİ BÖLÜM

2003-2021 DÖNEMİ: GÜVENLİK KAYGILI GÖÇLERDEN ANTİSEMİTİZM VE GELECEK KAYGILI GÖÇLERE GEÇİŞ

5.1. İlkler Dönemi: Yahudi Cemaati ile Devlet/Hükümet İlişkileri.....	233
5.1.1. Önemli İlkler ve Tarihi Adımlar.....	235
5.1.2. Yahudi Cemaatinin Durumu: Kaygılar Dönemi.....	238
5.2. Toplumsal Antisemitizm Kaynaklı Göçler Dönemi	247
5.2.1. Güvenlik Kaygıları.....	247
5.2.2. Yükselen Antisemitizm ve Güvenlik Endişesi	250
5.2.3. Türk Yahudilerinin Taraf Olma Meselesi ve Tepkiler.....	253
5.2.4. Türkiye-İsrail İlişkilerinin Etkileri	255
5.2.5. Türk Yahudilerinin Antisemitizm Karşısındaki Tutumu	260
5.2.6. 2006-2011: Toplumsal Antisemitizm Kaynaklı Göçler Dönemi	277
5.3. Gelecek Kaygılı Göçler Dönemi.....	283
5.3.1. Gelecek Kaygısının Yahudi Vatandaşlar Üzerindeki Etkileri	286
5.4. Göçlerin Genel Değerlendirilmesi.....	293
5.4.1. İsrail'in İtici ve Çekici Özellikleri ve Adaptasyon Süreci	295
5.4.3. Antisemitizm Kaynaklı Kitlesel Göçler	302
5.4.4. Gelecek Kaygısı: Yahudi Cemaati ve Geniş Toplumun Ortak Eğilimleri.....	305
5.4.5. Türk Yahudilerinin Geleceği	306
SONUÇ	309
KAYNAKÇA	329